

He taonga hāereere

nā Ikey Ihaka Tunui

“Ko Ranginui e tū nei
Ko Papatūānuku e takoto nei
Ko Tāne-mahuta te atua o te wao
Ko te Tohunga Whakairo te tangata
He taonga tuku iho ahau”

Nō te toroa e rere atu ana i Te Moana-nui-a-Kiwa, ka rere atu ōku whakaaro ki te kāinga. He pai te noho i konei i ia rā, i ia rā. Engari, ko te whakangā i te hau takiwā o ōku tūpuna, koia pū tāku e hiahia nei.

Tokomaha mātou ngā taonga nō Te Moana-nui-a-Kiwa i runga i ngā pourangi e tūtū nei i tēnei rūma, ā, he pūrākau tō tēnā, tō tēnā. Ka pērā rawa te hōhonu o ō mātou whakapapa, ka toro atu ki te wā i mua i tā mātou waihangatanga.

I tēnei wāhi, e whakaaro hia ana he iti tonu ahau, engari he ātaahua i roto anō i tōku āhua ake. He whakairo a runga, he māeneene a raro.

He tohu kei tōku pourangi e mea ana ‘Kua whakairohia i te tōtara, Aotearoa, 1809’, 1809, koia te tau i kitea ahau e te tohunga whakairo. Engari, ehara tērā i te tau i tīmata ai tōku oranga.

I tīmata mai ahau hei kākano i ruia ki roto i a Papatūānuku. Ā, i ia rā, i ia rā, ka mahuta ake a Tama-nui-te-rā i te rāwhiti, ā, ka tō i te hauāuru.

I ahau e tipu ana, hei tipu nā Tāne-Mahuta, ka hōhonu te rarau iho o ōku pihipihi pakiaka ki a Papatūānuku, me te toro atu o ōku ringa ki a Ranginui tae rā anō ki te wā he rākau teitei ahau e toro atu ana ki ngā whetū.

I mātakitaki ahau i ōku rau e ngaehe ana, i te whatunga o ngā māwhai pūngāwerewere i waenganui i ōku peka.

Engari ka huri taku ao, nā te kaha o Tāwhirimātea, i hinga ahau ki raro. I reira ahau e takoto kau iho ana mō ngā tau e hia kē nei, tae rā anō ki te wā ka kitea au e te tohunga whakairo.

Ka whaowhia tōku tinana, i te ao, i te pō. Ka mahara au ki te āhua o tana hēhē i tana whakataonga mai i ahau. Kātahi ia ka whakanikotia ahau ki ngā anga pāua hei karu mōku kia kite ai au.

Kāore i tino roa taku noho ki tana taha. I te tīmatanga, ka whakamahia ahau mō ana tino taputapu whakairo, nāwai rā, ka hoatu ahau hei koha mā tana wahine.

I arohaina te mahi a te tohunga e taua wahine, ā, i arohaina hoki ahau. Ko ahau tana koha mārena. Me kī pēnei ahau, he ao koha tōku oranga. Nō te wā tonu i whakatōkia ai au e Tāne-mahuta ki roto i a Papatūānuku, ki te wā i pūhia ahau e Tāwhirimātea kia hinga ki raro. Nō te ūrokotīmatanga tonu, he koha tonu ahau.

I pēnei tonu taku oranga. Ka taka te wā, i takohatia ahau e te wahine a te tohunga whakairo ki tā rāua mātāmua, kātahi ka takohatia anō ki tana mātāmua, heke iho, heke iho. Ka huri ngā tau, i kite ahau i te pakeketanga o ia whakatupuranga o rāua, i ngā whānautanga, whakanuitanga, tangihanga me ērā mea katoa.

Ka mahara ahau ki ngā karakia, ngā mōteatea me ngā waiata a rātou. Ia rā, ka rumakina te whare ki te reo Māori. Ko tōku reo tipu tēnei. E mokemoke ana ahau ki taua reo. Kei te noho tawhiti ahau i te kāinga. E mokemoke ana ahau ki ngā whaea i tiaki nei i ahau, i ngā matimati hāpiapia o ngā tamariki, ki ngā matua kēkē i whakawhirinaki mai ki te paenga i noho nei ahau. E mokemoke ana hoki ahau ki ngā tau i pupuri ai ahau i tētahi heru tino ātaahua mō tētahi o ngā kuia.

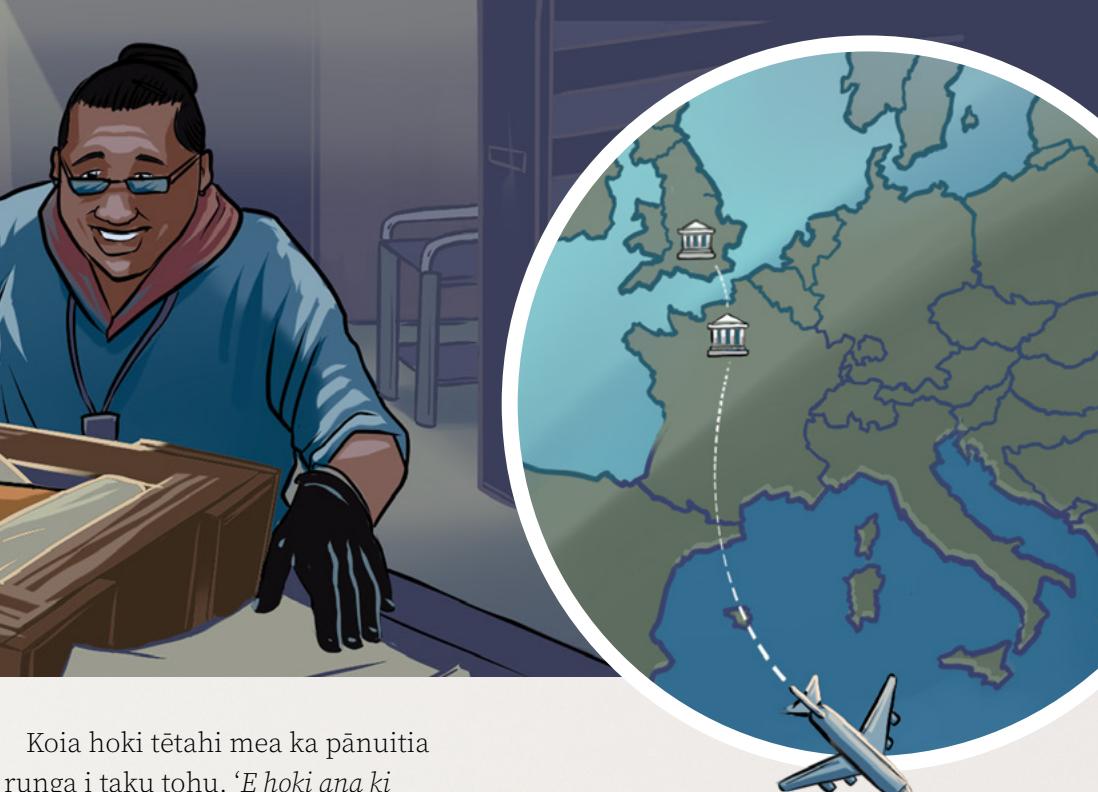

Ka mahara hoki ahau ki te rā i wehe atu ai ahau i te whānau. Te rā i takohatia ahau hei taonga mā te whare taonga o Tāmaki Makaurau.

I tū tētahi whakanuitanga nā te mea i tukuna ahau hei taonga mā tētahi whakakitenga o reira. I reira hoki ētahi taonga anō i mōhio nei ahau. Nāna te katoa, nā te tohunga whakairo. E hia kē ngā tau nō taku kitenga i a rātou, engari ka mahara ahau ki ia wā nāna taku taupoki i tango, me te tango hoki i tētahi o āna taputapu hei whakairo i tētahi o rātou nō te kōhiwi o te tōtara. Nō tō rātou whakapapa ahau, nō tōku whakapapa hoki rātou.

Mō tētahi wā, i noho mātou ki te whare taonga o Tāmaki Makaurau, tae noa ki te wā i tae mai tētahi tono i tāwāhi. Kātahi mātou ka wehe i ngā takutai o ō mātou tūpuna ki ō mātou ake haerenga motuhake. Kāore ahau i te mōhio e hia ngā raumati, ngā hōtoke rānei kua mahue ahau ki tāwāhi, e hia kē rānei ngā tau kua noho taurewa ahau. Engari ko tāku e mōhio nei, e hoki ana ahau ki te kāinga ākuuatatanei.

Koia hoki tētahi mea ka pānuitia i runga i taku tohu. 'E hoki ana ki Aotearoa - ā te Nōema o tēnei tau.' He wā tino hiamō tēnei. Kua kite ahau i ngā tini āhuatanga o te ao, ā, e hoki atu ana ahau ki te kāinga.

Ehara i te mea kāore i pai te wā i ngaro nei ahau, engari whakaaro ai ahau ki te kāinga i ngā wā katoa. Whakaaro ai ahau ki te tohunga whakairo, ā, he aha tāna mēnā ka kite

ā-wairua ia i ahau ināianei? Ka pēhea hoki a Tāne-mahuta? Ki ahau nei ka whakahīhī rāua.

E mōhio ana ahau kāore taku huarahi e mutu i konei. Kāore pea aku kaitiaki i hiahia kia wehe ahau i ngā takutai o Aotearoa, engari ākuanei, hoki ai au ki te kāinga.

Kei te hiamo ahau kia kite i taku whānau taonga. He hui whakawhanaunga kei te haere ake nei. Ko te tūmanako ka tae atu hoki te whakatupuranga hōu o te tohunga whakairo.

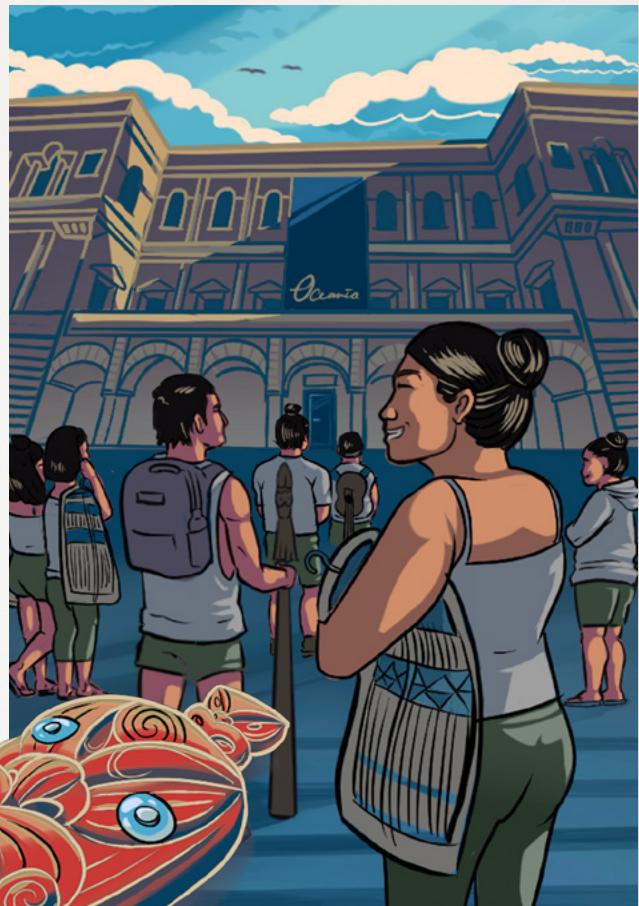
Ko tēnei tōku wā whakamutunga ka noho ahau i roto i ngā pātū o tētahi whare taonga. Kua pārekareka te wā ki ahau. Nōku te hōnore kia noho ko ahau te taonga tuatahi ki te whakatau i ngā manuhiri hōu ki te whakakitenga, ā, tokomaha ngā tāngata kua kite nei ahau i roto i ngā tau. Ko te mea mīharo, kua kite ahau i ngā tāngata nō tō tātou whenua e toro mai ana, e hokihoki mai ana. Ka tae mai tētahi rōpū nui i ahau i te Whare Toi Roera i Rānana. I rongo ahau i te haka i waho i te whare. Ki ahau nei ka pai tērā ki te tohunga whakairo.

I muri i te tū a Ngāti Rāwāhi, he kapa haka e noho ana ki Rānana, i puta te kōrero ka hoki ahau ki te kāinga. Whakaaroaro ai ahau ki tērā mai i taua wā. I rongo hoki ahau ka tae atu tētahi atu kapa, kia kite i a mātou i Parī, i mua i taku hokinga atu.

He waka huia whakahī ahau e whanga ana kia tūturu taku whai i te toroa e hoki atu ana i Te Moana-nui-a-Kiwa ki te ūkaipō.

He nui ngā taonga tawhito Māori kei tāwāhi e noho ana. He mea takoha, tāhae rānei – kua ngaro pea ētahi i te tirohanga kanohi. He mahi nui tā te iwi Māori kia whakahokia ngā taonga kāmehameha, a ngā tūpuna, ki tōna ūkaipō.

He kōrero paki tēnei, he pūrakau whakamārama hoki mō tētahi taonga pēnei.

Nā Te Hana Goodyer ngā pikitia